

Somijā pastāv trīs dažādi ģimenes lietu mediācijas procesi: 1) ārpus tiesas mediācija; 2) tiesas mediācija kā neatkarīgs process; 3) mediācija kā daļa no lēmuma par aizgādības pār bērnu vai saskarsmes tiesībām izpildes.

1. Ārpus tiesas mediācija

Saskaņā ar Likumu par laulībām (Nr. 234/1929) ģimenē radušies strīdi un juridiskie jautājumi vispirms jārisina sarunās ģimenes locekļu starpā, un lēmums jāpieņem vienojoties. Ja ģimenes locekļiem nepieciešama ārēja palīdzība strīdu risināšanā, tie var meklēt palīdzību pie ģimenes lietu mediatoriem, kas pieejami ar pašvaldību sociālās labklājības padomes starpniecību. Vairumā gadījumu uzdevumam norīkotie ģimenes lietu mediatori ir attīstības, ģimenes konsultāciju dienestu un citu sociālo dienestu darbinieki. Mediācija ģimenes lietās ir no citiem sociālajiem un ģimenes konsultāciju dienestiem nošķirts process ar mērķi rast risinājumus strīdos starp pusēm savstarpēju diskusiju un sarunu ceļā. Līdz ar pašvaldībām mediācijas pakalpojumus nodrošina baznīcas ģimenes konsultāciju centri, kā arī citas organizācijas un personas, kas ir pilnvarotas dalībai mediācijā.

Mediatora konkrētais uzdevums ir aizsargāt bērnu tiesības laulības šķiršanas gadījumos. Mediators palīdz vecākiem mierizlīguma ceļā atrisināt visus ar bērniem saistītos jautājumus. Tas cita starpā nozīmē vienošanos par to, vai bērni paliks abu vecāku kopīgā aizgādībā, ar kuru no vecākiem bērni dzīvos un kā viņi satiks otru vecāku, kā arī to, kā vecāki dalīs atbildību par bērnu uzturēšanu. Ja vecāki panāk vienošanos, mediators viņiem palīdz sagatavot līgumu. Lai līgums būtu izpildāms, mediators lūdz vecākiem saņemt bērnu labklājības inspektora apstiprinājumu. Apstiprināts līgums ir pielīdzināms tiesas lēmumam. Mediācija ģimenes lietās ir brīvprātīga, konfidenciāla un bez maksas. Ar ģimenes lietu mediācijas dienestiem var sazināties visa ģimene vai laulātie — kopā vai atsevišķi.

2. Tiesas mediācija

Tiesas var nodrošināt mediāciju jautājumos par aizgādību, mājokli, saskarsmes tiesībām un finansiālo atbalstu attiecībā uz bērniem (Likuma par mediāciju civillietās un izlīgumu apstiprināšanu vispārējās tiesās 10. pants, Nr. 394/2011). Mediācija ir no tiesvedības nošķirts process. Tā ir brīvprātīga, bet nepieciešama abu vecāku piekrišana. Tā ir ātrāka un lētāka nekā tiesvedība.

Mediācija tiek uzsākta, kad puses tiesai pieprasa mediāciju. Mediāciju var izmantot arī jau uzsāktā tiesvedībā. Mediāciju var izbeigt jebkurā posmā. Mediators ir tiesnesis, kuram palīdz speciālists, parasti — psihologs vai sociālais darbinieks. Mediācijā iesaistītajām pusēm var sniegt palīdzību to izraudzīts jurists vai cits asistents. Tiesas mediācijā var pieteikties no valsts līdzekļiem apmaksātai juridiskai palīdzībai, lai segtu asistenta kompensāciju. Tiesas mediācijā ir jāaizsargā bērna intereses. Lemjot par līguma apstiprināšanu, tiesai jāņem vērā Likums par aizgādību pār bērnu un saskarsmes tiesībām (Nr. 361/1983) un Bērnu uzturētājiem likums (Nr. 704/1975). Apstiprināts līgums ir pielīdzināms tiesas lēmumam. Ja neizdodas panākt vienošanos, tiesa izbeidz lietu. Ja lietas tiesvedībā tiek izmantota mediācija, jautājumu atkal izskata tiesvedībā, ja mediācija izrādās neveiksmīga.

3. Mediācija kā izpildes procesa daļa

Šis mediācijas veids ir pieejams tikai tad, ja viens no vecākiem ir uzsācis izpildes procesu apgabaltiesā. Šajā gadījumā jau pastāv tiesas lēmums, bet otrs vecāks to nepilda.

Saskaņā ar Likumu par lēmumu izpildi attiecībā uz aizgādību pār bērnu un saskarsmes tiesībām (Nr. 619/1996) tiesa nosaka mediatoru galvenokārt gadījumos, kad tiesai lūgts izpildīt lēmumu par aizgādību vai saskarsmes tiesībām. Mediators parasti ir psihologs, kas pārzina bērnu psiholoģiju, sociālais darbinieks, kas pārzina bērnu aizsardzības jautājumus, vai bērnu labklājības inspektors. Mediācijas mērķis ir atvieglot sadarbību bērnu vecāku vai citu ieinteresēto personu starpā, lai nodrošinātu bērnu labklājību. Mediators noorganizē tikšanos vecāku starpā un privāti aprunājas ar bērnu(-iem), lai noskaidrotu viņa(-u) vēlmes un viedokli, ja tas ir iespējams, ņemot vērā bērna(-u) vecumu un attīstības līmeni. Mediators sagatavo ziņojumu par mediāciju tiesā. Ja mediācijas rezultātā netiek panākta vienošanās vecāku starpā, tiesa taisa nolēmumu lietā, cita starpā pamatojoties uz mediatora ziņojumu.

Par mediatoriem

Ģimenes lietu mediācijas organizēšana ir pašvaldības sociālās labklājības padomju atbildība. Pašvaldību kontaktinformācija:

<http://www.kunnat.net/fi/Yhteystiedot/kunta-alan-yhteystiedot/kunnat/Sivut/default.aspx>

Somijas Advokātu asociācija apmāca juristus mediatora darbam ģimenes tiesību strīdu risināšanā:

http://www.asianajajaliitto.fi/asianajopalvelut/etsi_asianajaja

Tiesas mediācija ir apgabaltiesu atbildība. Lai iegūtu apgabaltiesu kontaktinformāciju, apmeklējiet Tiesu administrācijas tīmekļa vietni:

<http://oikeus.fi/tuomioistuimet/karajaoikeudet/fi/index/yhteystiedot.html>

Par mediāciju

Mediācija Tiesu administrācijas tīmekļa vietnē: <http://oikeus.fi/fi/index/esitteet/perheasioidensovittelu.html>

Tieslietu ministrijas brošūra par tiesas mediāciju aizgādības strīdu risināšanā:

https://oikeus.fi/en/index/esitteet/expert-assistedmediationofcustodydisputes_2.html

Brošūra angļu valodā: https://oikeus.fi/en/index/esitteet/expert-assistedmediationofcustodydisputes_2.html

Nacionālais veselības un labklājības institūts, rokasgrāmata par bērnu aizsardzību, mediācija ģimenes lietās:

<https://www.thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/erityiskysymyset/lapsen-asema-erotilanteessa/perheasioiden-ovittelu>

Somijas Advokātu asociācijas informācija par mierizlīguma procedūru ģimenes tiesību strīdu risināšanā:

http://www.asianajajaliitto.fi/asianajopalvelut/sovintomenettely/sovintomenettely_perheasioissa

Somijas Mediācijas forums:

<http://www.ssf-ffm.com/index.php>

Valsts tiesību akti

Atsevišķi noteikumi par mediāciju ģimenes lietās ir ietverti šajos likumos:

Likums par laulībām (Nr. 234/1929):

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1929/19290234?search%5btype%5d=pika&search%5bpika%5d=avioliittolaki#O1L5>

Likums par aizgādību pār bērnu un saskarsmes tiesībām (Nr. 361/1983):

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1983/19830361>

Likums par lēmumu izpildi aizgādības pār bērnu un saskarsmes tiesību jautājumos (Nr. 619/1996):

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1996/19960619>

Likums par mediāciju civilīetās un izlīgumu apstiprināšanu vispārējās tiesās (Nr. 394/2011):

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20110394>

Lapa atjaunināta: 08/02/2018

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviesušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietverto vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.